

İletişimde Amerikan Projesi: **Enformasyon Süper Otoyolları Kurulacak**

Hıfzı TOPUZ

1993 başlarında Amerikalılar yeni bir iletişim projesi ortaya attılar. Buna **Information Super Highways** (Autoroute de L'Information) **Enformasyon Süper Otoyolları Projesi** deniyor. Bu proje bilişim(enformatik), televizyon ve telefon şebekeleri arasında bir işbirliği tasarısından kaynaklanıyor. Projenin bir adı da "**National Information Infrastructure**" (NII).

Amerikan Başkan yardımcısı **Albert Gore** bu projenin stratejik bir önem taşıdığını, Amerikalıların yaşam biçiminde devrim yaratacağını ve Amerikan teknolojisine dünyada yeni bir egemenlik kazandıracığını öne sürdü. Bu proje **John Kennedy**'nin bir zamanlar ele aldığı uzay programına benzetiliyor. **Clinton** bu projeyi kendi başarısı için bir prestij sorunu yapmış gibi görünüyor.

Süper otoyol projesinin amacı telematik alanda çok geniş bir şebeke oluşturmak olacak. Bu şebeke hem telefon bağlantılarını, hem de faks bağlantılarını ve hür türlü görüntü ve film iletimini sağlayacak.

Bütün araştırma merkezleri, üniversiteler, bilgi işlem merkezleri, bankalar, hastaneler, borsalar, kamu kuruluşları, radyo ve televizyon kanalları arasında iletişim bu şebekelerle sağlanacak.

Amerikalı yöneticilere göre enformasyon anayolları yeni çalışma alanları yaratacak. Bunların yanısıra da sağlık ve eğitim hizmetlerinin daha iyi işlemesine olanak hazırlanacak. Amerika'da enformasyon anayollarının esin kaynağı **Internet** şebekesi olsa gerek. 1969'da üniver-

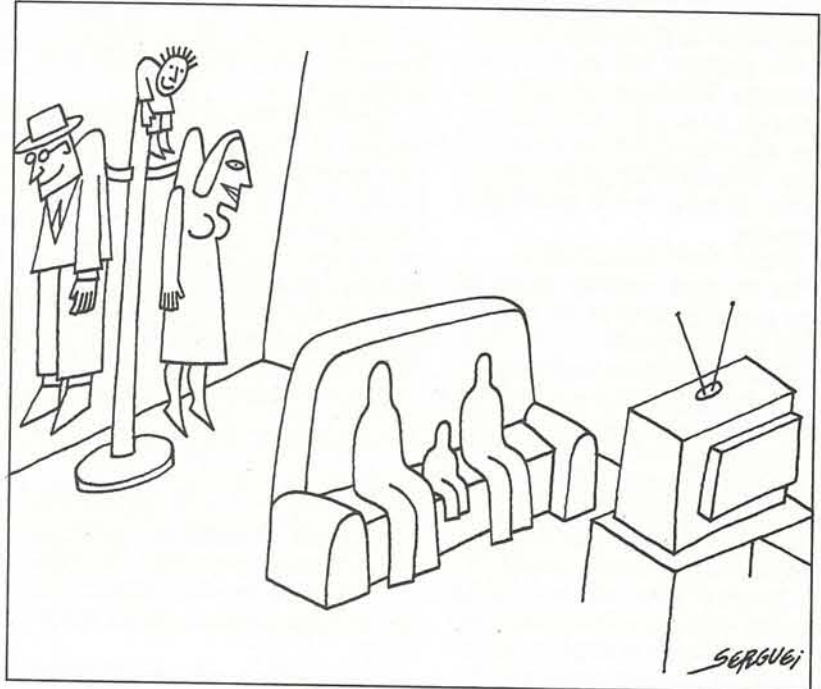
sitelere yardım ve bilimsel araştırmaların geliştirilmesi için Amerikan Savunma Bakanlığı'nın ve **National Science Foundation**'ın desteği ile kurulan bu şebeke elektronik araçlarla ses, görüntü ve veri iletiyor. Amaç tecimsel değil, bilimsel alanda kamu hizmeti. **Internet** para karşılığı olmadan veri aktarıyor. 134 ülkede 15 milyon kişi **Internet**'ten yararlanıyor. Bunların yarısı özel ortaklıklar.

Amerika'da bir de özel sektörün kurduğu **Interactive Network**(IN) şebekeleri var. Bunlar sorulu, yanıtılı iletişim şebekeleri. **Interactive Network** şebekesi Fransa'da ki **Minitel**'e benziyor. Amerika'da bu servise abone sayısı 4 milyon. Fran-

sa'da **Minitel** abonelerinin sayısı 6.5 milyon olduğu düşünülürse Amerikan örgütünün pek üstün olmadığı anlaşılıyor. **Interactive** iletişim Amerika'da sayısız uygulamasına rastlanıyor. Örnek olarak bir pizza şebekesi gösteriliyor. Bu işi **TV Answer** şebekesi uyguluyor. Düymeye bastınız mı ekranınıza bütün pizza türleri sıralanıyor. Beğendiğinizi seçiyorsunuz. Şebeke 20.000 isteğe yanıt verebiliyor. Borcunuz banka hesabından kesiliyor.

Bell Atlantic firması da **Interactive** iletişim alanında en ilginç örneklerden birini veriyor. **Bell Atlantic**'in görüntülü ve sorulu-yanıtlı

Devamı 2. Sayfadadır

Le Monde Gazetesinden

Enformasyon Süper Otoyolları Kurulacak

1. Sayfadan Devam

bir telefon şebekesi var. Aboneler doktor aradıkları zaman bu şebekeye başvuruyorlar. Şebeke o yöredeki uzman doktorların bütün özelliklerini görüntüleriyle birlikte ekrana getiriyor. Hasta hastanadan birini seçerek adını elektronik acentaya yazdırıyor ve doktordan randevu alıyor.

Yeni enformasyon otoyolları sağlık alanında daha da büyük kolaylıklar sağlayacak. Örneğin bir kabaca doktoru hastasına teşhis koymadığı zaman hastanın bütün filmlerini yeni yollarla kendisinden yüzlerce km. uzaklıktaki bir uzmana iletecek, o da hastayı hiç görmeden teşhis koyabilecek. Son on yıl içinde Teksas'ta 70 hastanenin kapandığı bildiriliyor. Çünkü yeni audiovisuel araçlarla hastalığa teşhis koymak çok kolaylaşmış durumda. Hastalar teşhis nedeniyle günlerce hastanelerde sürünmüyorlar.

Yeni otoyol projesi büyük yatırımları gerektiriyor. Federal hükümetin bu işe ayıracağı para yılda 1.2 milyar dolar.. Uzmanlar ise bu işe yılda 100-300 milyar gerektiğini öne sürüyorlar. Yalnız bölgesel telefon firmaları bu iş için yılda 25-30 milyarlık yatırımların gerektiğini söylüyorlar. İş çevreleri şimdiden bu dev projeye 100 milyar dolar ayırmışlar. Hükümet alt yapı yatırımlarını özel sektöre bırakıyor. Hem devletin olanakları buna yetmiyor, hem de hükümet özel sektörün bu işi daha ucuza çıkartacağı kanısında.

Ozel Sektöre Ödün

İyi de, özel sektöre ancak 10 yılda gerçekleştirilecek bu projeye neden yatırım yapısın?

Hükümet projeye katılacak firmalara bir takım çıkarlar vaadediyor. O da yasalarda yoğunlaşmaları sınırlayan yasaların hafifletilmesi.

Nedir bu sınırlar ve yasalar? Örneğin yerel telefon ortaklıkları şehirlerarası telefonları işletemiyorlar, enformasyon hizmetleri sunamıyorlar., kendi bölgelerinde audiovisuel program dağıtımını yapamıyorlar. Şehirlerarası telefon ortaklıkları da yerel telefon şebekesi kuramıyorlar. Kablo ile TV kanalı dağıtımını yapan

ortaklıklar telefon şebekelerine sahip olamıyorlar. Bunun gibi birçok sınırlar var. Başkan yardımcısı **Go-re**'un planında ise şimdiki şebekelerin geniş bantlı Interaktif şebekeler kurmalarına yeşil ışık tutuluyor. Bu da yatırımları teşvik edecek bir yol sayılıyor. Telekomünikasyon ortaklıkları telefon şebekeleri kabloları TV şebekelerinin içine almak niyetindedir. **Bell Atlantic, Time Warner, Viacom, MCI, AT-T** gibi dev ortaklıklar arasında bu yüzden büyük savaşlar oluyor. Amaç multimedia ortaklıklar oluşturmak. Ünlü iletişim araştırmacısı **Herbert Schiller** bu enformasyon otoyolları projesine başka bir gözle bakıyor. Ona göre Beyaz Saray ve birçok endüstri grubu iletişim teknolojisindeki son gelişmeleri ekonomik gelişmenin anahtarı olarak görüyorlar. Hükümet enformasyon otoyolları ile Amerika kurumlarına rekabetlerde daha başarılı olmayı sağlayacak. Coğrafi durumları ve ekonomik statüleri nedeniyle engelleri olanlar daha elverişli koşullara kavuşacaklar.

Bunu içinde kameralardan scanner'lerden, bilgisayarlardan, telefonlardan, faxlardan, kompakt disklerden, kasetlerden, uydulardan, televizyonlardan, baskı sistemlerinden oluşan ve bunların birbirlerine bağlı olarak işlemlerini sağlayan bir düzen gerekiyor. Buna iletişim süper otoyolları diyoruz.

Schiller ülkenin haberleşme, iletişim ve kültür alanlarındaki sosyal gereksinimlerinin çok az karşılandığını, buna karşılık şimdi de özel sektörün pazarlara yeni eğlence araçları ve elektronik oyuncaklar sunmaya hazırlandıklarını yazıyor. Bu yeni ürünleri halk tutabilecek mi? Sorun o değil, diyor **Schiller**, ürünler hazır bile.

Amerika'nın büyük "logiciel" üreticilerinden biri olan **Mitchell Kapor**'da şöyle diyor: "Bilişim alanındaki dalgalanmalar Thomas Jefferson'un tam istediği gibi oluyor. Yani kişisel özgürlüklere, çoğulculuk endişesine, çeşitliliğe ve topluluk anlayışına öncelik veriliyor. Yani, teknoloji gerçek özgürlük vaat ediyor".

Ken Auleta adında bir yazar **New Yorker** dergisinde şunları ya-

zıyor: "Clinton yönetimi iletişim otoyollarının kamusal kanallara hizmet etmesini istiyor. Ama kamusal kanallar kamu paralarını harcayacak durumda değil. Yönetim anti-tröst yasaların uygulanmasını öneriyor. Ama büyük özel ortaklıklarla hükümetin arasında harika ilişkiler var. Bu amaçlar birbiriyle nasıl buluşacak?"

Amerika'da 1890'da tröstlerle savaşmak için çıkartılan **Sherman** yasası var. Yasanın amacı yoğunlaşmaları ve paranın egemenliğini denetlemek. Ama gerçekte büyük ortaklıklar başka yollar bulup bu sınırlardan kendilerini kurtarıyorlar.

Schiller "Yüzyıl önce demiryolu ortaklıkları, bankalar ve demir endüstrileri bizim ekonomik refahımızı tehdit ediyorlardı. Şimdi karşımızda iletişim baronları var" diye yazısını bitiriyor.

(*Le Monde Diplomatique-Mart 94*)

AET'nin Tepkisi

AET'nin tutumu geçen yılın sonlarında otoyol projesine büyük bir tepki gösterdi. **Jacques Delors**'un adıyla 1993 Aralık ayında "**Croissance, compétitivité et emploi: les défis et les pistes pour entrer dans le vingt et unième siècle**" başlıklı bir beyaz kitap yayımladı. Bu raporda da Avrupa Topluluğu'nun enformasyon şebekeleri konusunda büyük alt yapı projeleri yaratması önerildi.

Avrupa Topluluğu Komisyonu'na göre ekonomide **décentralisation** dinamizmin ve yaratıcılığın kaynağı olacak., bunu için de enformasyonda yeni teknolojilerin yoğunlaştırılması gerekecek.

Komisyon enformasyon dolaşımının ekonominin gelişmesinde büyük bir rol oynayacağını vurguluyor. Bu pek yeni bir gözlem değil. Fransa'da **Minitel** projesi ve yeni telekomünikasyon şebekeleri Fransız toplumunun "enformatize" olmasını sağlamış ve Fransa'ya yeni pazarlar kazandırmıştı. (**George Nahon**, *l'Europe face au défi des autoroutes de l'information*, *le Monde*, 23 Şubat 1994).

Fransız telematik derneği **AFTEL (Association Française de Télématique)**'in başkanı **Georges Nahon**'a göre **Delors**'un Beyaz Kitabı'nda ele alınan Minitel modeli AI-

Enformasyon Süper Otoyolları Kurulacak

bert Gore'un projesinin esin kaynağı olmuştur. Çünkü projeyi hazırlayanlardan biri **Cornell Üniversitesi'nde Fransa'da Minitel ve Sosyal Yaklaşım** adlı bir doktora tezi savunmuştur.

Avrupa **Internet** türünde bir projeye zaten hazır durumdadır. Çünkü Fransa'da **Internet-Renater** uygulaması vardır. Bilimsel araştırmalara yönelik **Renater** şebekesi Avrupa'daki aynı tip başka şebekelerle de işbirliği yapmaktadır. Avrupa bu açıdan hiç de geri kalmış sayılmaz. **Minitel** şebekesinin gücü kısa zamanda eskisinin 8 katına yükselmiş ve şebeke görüntü, grafik, fotoğraf ve ses aktaracak duruma gelmiştir. Mikrobilgisayarlar (microordinateurs) arasındaki işbirliği gelişmekte ve bunların yarının iletişim terminalleri olacak güce kavuşmaktadır. Ama ne yazık ki Avrupa'da **modem**'ler yani **mikroordinatörlere** bağlanan telefon **adaptörleri** Amerika'dan çok daha pahalıdır.

Nümerik şebekeler bakımından da Avrupa Amerika'dan çok daha ileri durumdadır. Örneğin Fransa'da **Nümeris** şebekesi çok güçlü bir örgüt sayılır. **Georges Nahon**'a göre Fransa'da bazı kablolu tv şebekeleri nümerik teknoloji ile kolayca güçlendirilebilir ve bir türlü iletişim hizmeti görebilirler.

Fransa'da birkaç yıldan beri **klasik TV** ve **Telefon-Telematik** servisleri arasında **interactiv** programlar iletimini sağlayan işbirliği olanakları vardır. Yakında 150 kanallı doğrudan yayın uyduları, kullanılacak, bunlar da **interactif** program yayınlarında önemli bir aşama sağlayacaktır.

Özelleştirmeler

Avrupa Ekonomik Komisyonu, Avrupa Elektronik Otoyollarının kurulması için önümüzdeki 5 yılda 33 milyar Franklık (yaklaşık 5.6 milyar dolarlık) bir proje önermektedir. Ama bu para projenin gerçekleştirilmesine yeterli değildir. Projenin bütçesi 443 milyar frank (yaklaşık 70 milyar dolar)dır. Demek ki geriye kalan 410 milyar frangın (yani, 64.4 milyar doların) özel sektörçe karşılanması gerekecektir.

Projenin 10 yıllık uygulanma gideri ise 190 milyar frank (yani yak-

laşık 170 milyar dolar)'dır. Böyle bir yatırım ancak 40 yılda geri alınabilir. Bu da çok uzun bir proje demektir.

Georges Nahon'a göre Avrupa'nın kültür alanında çok zengin bir varlığı vardır ve bunun çok kısa zamanda değerlendirilmesi gerekir. Bu yapılmazsa Amerikalılar yakında uzak Asya ülkelerinde üretilmiş **CD-ROM**'larla, yani **Compact Disc Read Only Memory**'lerle yani diskete alınmış ses ve görüntülerle Avrupa kültürüne egemen olacaklardır. Bu bakımdan Amerika'nın ele aldığı teknolojik ve kültürel saldırı projesine karşı Avrupa'nın derhal davranışa geçmesi gerekmektedir.

Özelleştirmeler Avrupa'da Enformasyon Otoyollarının kurulması için Avrupa Topluluğu Bakanlar Konseyi de telefon tekellerinin 1 Ocak 1998'e kadar kaldırılmasını öngören bir proje hazırlamıştır. Eğer tekeller kaldırılmazsa özel firmalara telefon şebekelerinin kendilerine kiralanmasını isteyecekler ve bunları diledikleri gibi kullanabileceklerdir. Bakanlar Konseyi özelleştirme işinin 2000 yılından önce mutlaka gerçekleştirilmesini istemektedir.

Fransa'da

Fransa'da Hükümet yirmi yıllık bir proje üzerinde durmaktadır. İlk başlarda uygulanmasına çalışılan işlerden biri kablolu televizyon şebekeleri telefon bağlantılarında kullanılması ve buna karşılık telefon şebekeleri ile de televizyon yayınlarının dağıtılmasının sağlanmasıdır.

Kablolu şebekeler henüz Fransa'da çok zayıftır. Ülkenin ancak % 25'i kabloya ulaşabilmiştir. Bu oran Benelux ülkelerinde %92, Almanya'da da %70'tir. Fransa'da kablo bağlantısı yapılmış meskenlerin sayısı 5.3 milyon, abone sayısı ise 2.8 milyondur. Almanya'daki abone sayısı da 20 milyona yükselmiştir.

Fransa'da Enformasyon Otoyolları projesine, hazırlanırken ilk başta kablo prizi sayısını 8.5 milyona ulaştırmak istiyor. Kablo şebekeleri genişletilmeden otoyol projesi ger-

çekleştiremiyor. Almanya'da da otoyolları projesi konusunda yoğun çalışmalar yapılıyor. **Deutsche Telekom**, **Astra** ve **Bertelsmann** örgütleriyle yeni **multi media** projeler oluşturuluyor.

Japonya da Amerika'nın bu girişimleri karşısında yeni projeler üzerinde çalışıyorlar. Japonya TVHD denen yüksek tanıtımlı TV sisteminden vazgeçerek nümerik TV sistemine yöneldi. Amerika ile Avrupa ülkelerinin ortak bir teknoloji programı izlemeleri karşısında Japonlarda rota değiştirdiler.

Rusya'da ise bu konunun henüz gündeme gelmediği görülüyor. Moskova Gazetecilik Fakültesi Dekanı **Yassen Nikolay Zassourski**'nin Paris'te Mart ortalarında açıkladığına göre Rusya'da bu çapta projeler için gerekli alt yapı kurulmamış olduğundan Enformasyon Otoyolları üzerinde hiçbir çalışma yapılmıyor. Yöneticilerin de henüz bu konunun bilincinde olmadıkları anlaşılıyor.

Kültürel Boyutlar

İletişim teknolojisindeki gelişmelerin kültürel boyutları elbette çok geniş araştırmalara konu olabilir. Yeni araçlar nelerin dağıtımını kolaylaştıracak?

Yeni araçlardan neleri anlıyoruz? Dünya iletişim alanında 10 yıldan beri "**Nümerik Devrim**" denen bir dönemin içinde bulunuyor. Tüm iletişim araçları, özellikle audiovisuel araçlar, bilişim aygıtları, telekomünikasyon şebekeleri bu sisteme uyduruluyor. **Multi-media** iletişimi geliyor. Yarın **Görüntüsel Gerçek** (Réalité Virtuelle) diye adlandırılan yeni yollar uygulanacak. Filmsiz fotoğraflar gerçekleştirilecek. Bilgisayarlarla müzik alanında yeni uygulamalara geçiliyor. Nümerik kaset-diskler yaygınlaşacak. **Multi-media** teknolojisi ile insan sesi, her türlü müzik ve görüntü tek bir diskete alınıyor.

CD-ROM denen 15 gr. ağırlığında ve 12 cm. çapında kasetlere 400 disketin taşıyabileceği içerik yüklenebiliyor. 290.000 sayfalık ya

Devamı 14. Sayfada

Unesco Hoşgörü Yılı'nı Düzenliyor

Zirve Toplantısı Eylül 1995'te Türkiye'de Yapılacak

Birleşmiş Milletler Unesco'dan gelen bir öneriye uyarak 1995 yılını **Birleşmiş Milletler Hoşgörü Yılı** ilân etti. Bunda Türkiye'nin büyük bir katkısı olduğunu anımsatmak gerekir. 1995'in Uluslararası Hoşgörü yılı olması için ilk girişimler 1991'de Paris'te Türkiye Unesco daimi Temsilciliği tarafından yapılmış. Bu öneri 1991 yılı içinde Unesco Yürütme Konseyi tarafından onaylanmıştı ve bunun ardından da Unesco Genel Konferansı'nın 26. toplantısına getirilmişti.

Genel Konferans bu öneriyi destekledi ve UNESCO Sekreteryasının bu konuda çalışmalar yapmasını istedi. Bunun üzerine öneri BM'e iletildi. B. M. Genel Asamblesi de 1992 Aralık ayında bu öneriyi olumlu karşılayarak UNESCO'dan bu konuda bir rapor hazırlamasını ve bunu ECOSOC (B.M. Ekonomik ve Sosyal Konseyi) aracılığı ile B.M.'nin 1993 sonundaki 48. toplantısına sunmasını istedi. Unesco bu karar üzerine genel bir çalışma programı hazırladı. Türkiye bu tasarımın gelişmesini çok yakından izliyordu. Bu hazırlıkların ışığında İstanbul'da 1993'te bir toplantı düzenlendi.

Unesco Genel Müdürlü'nün de katıldığı birinci toplantı Marmara Üniversitesi'nin desteği ile düzenlenmiş ve buna Unesco'dan gelen yetkililerin dışında Almanya, Amerika, Mısır, Fransa, Belçika, Fas ve Yunanistan'dan da gelen uzmanlar katılmıştı. Türkiye'den de **Prof. Dr. Bozkurt Güvenç** ile **Prof. Dr. Yoanna Kuçuradi**'nin katıldığı bu toplantıda **İstanbul Bildirge Tasarısı** diyebileceğimiz bir belge kabul edildi. (Bu belgenin özetini yandaki sayfada sunuyoruz.)

Unesco Yürütme Konseyi Mayıs 1993 toplantısında yeniden konunun üzerine eğildi. **Birleşmiş Milletler Hoşgörü Yılı**'nın ilânı ve Hoşgörü Bildirgesi adlı bir kararla ayrıntılı bir çalışma programı saptadı. Bu karar bir yandan Unesco Genel Konferansı'nın 1993 sonbaharında yapılacak 27. oturumuna sunulacak, genel konferansın onayından sonra da kesin bir karar alınması için Birleşmiş Milletler'e gönderilecekti.

Hazırlanan karar tasarısı önce Kasım 1993 ortalarında Genel Konferans tarafından onaylandı. (Karar 5.14), B.M. Genel Asamblesi de Unesco'nun önerisine dayanarak 29 Kasım 1993'te aldığı bir kararla 1995 yılını **Birleşmiş Milletler Hoşgörü Yılı** olarak ilân ediyor.

(Unesco Yürütme Konseyi'nin 1993'te hazırladığı ayrıntılı çalışma programının özetini ayrı sütunlarda yayınlıyoruz). Hoşgörü Yılı'nın hazırlığı için bu yıl çeşitli ülkelerde bölgesel ve ulusal çapta toplantılar düzenleniyor. İlk toplantı bu yıl Rio'da yapılacak, bunu **Seoul, Nairobi, Irkurk, Yeni Delhi** ve **İstanbul** toplantıları izleyecek.

Kasım 1994'te yapılacak İstanbul toplantısı yalnız Türkiye düzeyinde olacak. Bunda Türkiye'nin kendi koşulları içinde hoşgörü anlayışı ve hoşgörünün yaygınlaştırılması ele alınacak.

Sonucu toplantısında Eylül 1995'te yine Türkiye'de yapılması kararlaştırıldı. Buna **Zirve Toplantısı** deniliyor. Bu toplantıda başta Nisan 1993 İstanbul Konferansı olmak üzere 1994-1995 döneminde yapılan bütün toplantıların raporları göz önünde tutularak bir sentez raporunun hazırlanması yoluna gidilecek. Belki de yeni bir bildirge tasarısı hazırlanacak. Elde edilen belge önce 1995 Ekim'inde toplanacak olan Unesco Yürütme Konseyine sunulacak, sonra yine o haftalarda toplanacak olan 28. Unesco Genel Konferansına, dah sonra da Birleşmiş Milletler Genel Asamblesine.

Unesco'nun Yaklaşımı

Hoşgörü Yılı nedeniyle Unesco şöyle bir program uygulamaya çalışıyor:

- Birleşmiş Milletler ailesini yaratan ilkelere uygun olarak dünya çapında bir hoşgörü anlayışını yeniden ortaya koymak. İstanbul'da 1993 Nisan'ında çeşitli ülkelerden gelen hukuçuların, filozofların, din adamlarının ve sosyologların oluşturdukları tasarımı geliştirerek bunu Birleşmiş Milletlere sunmak ve üye devletlerin katılımı ile bu bildirgeye geçerlilik kazandırmak;

- Çeşitli kültürlerce kabul edilen yeni bir hoşgörü anlayışının oluşmasına çok geniş sayıda insanın, kurumun ve devletlerin katılmasını sağlamak;

- Hoşgörü havasını eğitimin içinde geliştirmek, bunun için de düşünce alışverişine dayalı bir eğitimin oynayacağı kesin rolleri vurgulamak. Bu amaçla dinlemesini ve düşüncelerini başkasına anlatmasını bilen özgür düşünceli ve hoşgörülü insanların yetişmesine yardımcı olmak;

- Özgür düşünce ve haber alışve-

rişini güçlendirecek iletişim ve anlatım özgürlüğünün gelişmesine katkıda bulunmak; Ayrımlar ve marjinalleşmelerle savaşmaları için mediaları desteklemek. Bunun için insan onurunun ve kamusal özgürlüklerin ancak bir hoşgörü havası içinde ortaya çıkabileceğini anlatmak.

- Karşılıklı çıkarlara dayanan kültürel ve bilimsel projeleri geliştirerek bir hoşgörü kültürüne geçişi kolaylaştırmak.

Nedir? Ne Değildir?

Unesco'da oluşan anlayışlara göre hoşgörü bir yansızlık ya da bir ilgisizlik(kayıtsızlık) tutumu değildir. Hoşgörü hoşgörüsüzlüklerle karşılaşıldığı zaman ortaya çıkan bir konumdur. Yani hoşgörü'yü hoşgörüsüz davranışlar sınırlar.

Din adamları, aralarındaki dogmatik ve fanatik ayrılıklar ne olursa olsun, dinlerin ortak mesajını yayınlamak için seferber olmalıdır.

Hoşgörünün dayandığı temellerin saptanmasında aydınların rolü ne olmalıdır? Bu da üzerinde durulacak bir konudur.

Nisan 1993'te İstanbul'da Kabul Edilen Bildirge Tasarısı :

"Hoşgörü Barışın Yeni Adı Olmalıdır"

Tarih boyunca bütün toplumlar hoşgörülü olmakla öğünmüşlerdir, hiçbir toplumunda sürekli olarak hoşgörüsüz olduğu iddia edilemez.

İnsanların kanı sahibi olmaya gereksinimi vardır. Ama bugün olduğu gibi insanlar arasında yeni bir dayanışma olması ve insanlar birbirlerine daha bağlı bir düzende yaşamaları istenirse insanların kendi kanılarının dışlanmamasına dikkat ederler. İnsanlar onur bakımından birbirine eşittirler, ama yetenekler, kanıları, inançları bakımından birbirine benzemezler. Bu fark hem insanların kendileri için hem de bir toplum için bir zenginliktir. Yeter ki bütün vatandaşlara siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal alışveriş olanakları ve toplum yaşamının her düzeyine katılma hakkı sağlasın.

Bugün ve yarın varılmak istenen hedef budur.

Daha iyi bir evren düzeninin kurulmasında hepimiz sorumluyuz; insan haklarına, özgürlüğe, adalete, barışa ve dünyamızın korunmasına hizmet etmek hem mümkündür hem de gereklidir. Dinsel ve kültürel geleneklerimizdeki çeşitlilik insanlık dışı davranışlarla savaşmak için birlikte cephe kurmamıza ve insanlığa daha çok hizmet etmemize engel olmamalıdır. Bu bildirgede belirtilen ilkeler ahlak duygusu olan, dine dayanan ya da dayanmayan bütün insanlar için bir inanç kavramı olabilir.

Soğuk savaşın sonunda, insanlık kendi tarihinin yeni bir evresine girdi. Daha iyi bir dünya düzeninin kurulmasını sağlamak için insanlığın bugün elinde yeterli ekonomik, kültürel ve manevi kaynaklar var. Ama yeni etnik, ulusal, sosyal ve dinsel gerilimler daha iyi bir dünya düzeninin kurulmasını tehdit ediyor. Çağımız hiç eşi görülmemiş teknolojik ilerlemelere tanık oldu, buna karşın fakirliğin, açlığın, çocuk ölümünün, işsizliğin, sefaletin ve doğanın dünya çapında yok edilmesinin azalacağı yerde yoğunlaştığını görüyoruz. Birçok halk ekonomik iflas, sosyal kaos, siyasal marjinalleşme ve ulu-

sal çöküntü tehditi altında bulunuyor.

Bu kadar kritik bir durum insanlığın yalnız programlara ve siyasal eylemlere değil, daha geniş bir görüşe ihtiyacı vardır: Bütün insanvarlıklarının etnik ve etik grupların ve bütün dinlerin barış içinde bir arada yaşamaları insanların umuda, hedeflere, ideallere, kurallara ve ne yazık ki bütün dünya halklarının ellerinden kaçırdığı şeylere gereksinimi vardır. Çağdaş dünyamızda bu özellikle doğrudur. Çağdaş devlet nerede fiilen kanaat özgürlüğünü teminat altına alıyorsa orada, insanların sosyal kökeni, derisinin rengi, dili ve dini ne olursa olsun, kanaatlara ve geçerli kurallara saygının teminat altına alınması için ortak bir gayretin gösterilmesi gerekir.

Dün olduğu gibi bugün de bütün dünyada pek çok insana insanlık dışı ve küçültücü bir biçimde davranıldığını biliyoruz. Bu insanlar özgürlüklerinden yoksun bırakılmışlardır. İnsanlık hakları ayaklar altına alınmıştır. Onurları çiğnenmiştir. Ama güç hak kazandırmaz. Bütün insanlık dışı durumlar karşısında biz insanlara insanca davranılması gerektiğine inanıyoruz.

Bu demektir ki cins, yaş, ırk, dil, ve din ayrımı yapılmadan her insanın kişiliğinden ayrılmayacak bir onuru vardır. Kişiler gibi devletlerde bu onura saygı göstermek ve onu korumak zorundadırlar.

İnsanlar ister birey olarak ele alsınlar, ister topluluk olarak, her zaman hak sahibidirler. İnsanlar ekonomi, politika, mediyalar, araştırma enstitüleri, endüstri kurumları, tecim ya da endüstri amacıyla basit insanları bir sömürü aracı yapamazlar. Çağımızda hiçbir insan, hiçbir sosyal sınıf, hiçbir çıkar grubu, hiçbir iktidar merkezi ve hiçbir Devlet kendinin iyilik ve kötülüklerin dışında bulunduğunu öne sürüp öğünemez.

Dünya bugünkü durumuyla mükemmel değildir, hiçbir zaman mükemmel olamayacağından korkulabilir. Şiddet, ölüm, hoşgörüsüzlük dünyayı daha da zalim ve daha ka-

ranlık duruma sokmaktadır. Sorunları çözemeyen bir hoşgörü karşısında seçenek yoktur. Ama hoşgörü yine de açık düşünce, ilerleme ve barış havası içinde sorunlara yaklaşmamızı sağlar. Bütün bu zorluklara yanıt aranırken şu ölçüler karşısında bulunur: Hoşgörü herkesin ve her kişinin ruhunda, sosyal ve siyasal yaşamda, kuşaklar, cinsler, kişiler ve topluluklar arasında olduğu gibi insanla doğa arasında da üstünlüğe dayanmayan bir tutumu gerektirir.

Eğitim sistemleri ve programları gelecek kuşakları değişen ve çok kültürlü toplumlarımızda yaşamaya alıştıracak biçimde geliştirilmelidir.

Herkes mümkün olduğu kadar erken, özgür bir yargıya varabilecek bir eğitim verilmelidir. Okul kitapları başka halklara karşı ön yargı ve kinlerden temizlenmelidir. Bu kitaplarla değişik dinlerde yer alan yeni bir ahlak ve değerler anlayışı ile yaklaşımlar konmalıdır. Hoşgörü kültürü eğitiminin aşamaları böyle oluşturulacaktır.

İletişim ve kitlesel mediyalar alanında hükümetler, kurumlar ve bireyler sorumluluklarının ve muazzam yetkilerinin bilincine varmalıdırlar. Bu bilinç ve yetkiler toplumlarımızda sağlam ruhların yetişmesine, mesajların da bireylerin ve toplulukların tutumları üzerindeki etkilerini ölçmeye yarayacaktır.

Çağdaş sanat anlatıları halkların birbirlerini tanımalarını desteklemeli ve böylece insanlar ve toplumlar katı önyargılardan ve kronik stereotip'lerden kurtulmalıdır.

Eğer ulusal ve uluslararası düzeyde herkese adil bir biçimde temsil gücü sağlanmazsa, özgün tartışma için yer olanakları yaratılmazsa, anlaşılabilirliğin barış yoluyla çözümleri için düşünce ve uyuşma kurumları kurulmazsa hoşgörü için övgü boş sözlerden ibaret kalacaktır.

Öyleyse yeni dayanışmalara ve şimdiye kadar denenmemiş eylemlere ve kullanılmamış sözlere giden yolları açmak gerekir.

Hoşgörü barışın yeni adı olmalıdır.

Hoşgörü, İletişim ve Anlatım Özgürlüğü

Unesco hoşgörü konusunda mediyaları ve gazetecileri şu konularda çalışmaya çağırılmaktadır:

-Her çeşit ayırım ve dışlamalarla savaş: Azınlıkların iletişim sistemlerine daha kolay ulaşmalarının sağlanması; yerel çapta sosyo kültürel programlar üretilmesi;

-Alternatif mediyaların, yani yerel radyo ve televizyonların, yerel basının geliştirilmesi;

-Kadınların iletişim sürecine daha geniş bir biçimde katılmalarının sağlanması;

-Uluslararası mesleki örgütlerle dialogların geliştirilmesi. Bunda amaç gazetecilerin mesleki örgütlerle bir dayanışma içinde olmalarını sağlamaktır. Unesco bu tür örgütlere örnek olarak **Uluslararası Gazetecilik Federasyonu**'nu (FIJ)'i, **Uluslararası Basın Enstitüsü**'nü, **Uluslararası Gazete Sahipleri Federasyonu**'nu (FIEJ)'i, **Sınırsız Gazeteciler Örgütü**'nü, **Censorship**'i, **CPJ** örgütünü göstermektedir. Basın özgürlüğüne karşı bir saldırı olduğu zaman, yani gazeteciler kötü davranışlarla karşılaştıkları zaman bölgesel ve uluslararası dayanışma örgütlerinden ilgi ve yardım beklemektedir. Bu örgütler iletişim çoğulculuğu, mediyaların bağımsızlığını ve iletişim özgürlüğünün temel ilkelerini korumakla görevli sayılmaktadır.

-**IFEX Clearing House** adlı bir gözetleme merkezi kurulmuştur. Bu merkez NGO'lar (Devletler dışı örgütler)'le bölgesel media örgütleri arasında kurulan bir elektronik şebeke ile birbirlerine bağlanacak ve haberleşme özgürlüğüne saygıyı sağlayacaktır.

-Haberleşme özgürlüğüne bir saldırı olduğu zaman mesleki örgütlerle hükümetlere başvurarak diplomatik görüşmelerde de buluncaklardır.

-**Barış bilincinin koruma aracı olarak iletişim**: Unesco insan hakları ve hoşgörü sorunlarının iletişim okullarının eğitim program-

larına alınmasını öngörmektedir;

-**Silahlı çatışmaların etnik, kültürel ve sosyal sorunların çözümünde bir araç olarak iletişim**

Unesco uluslararası büyük mediyalar aracılığı ile dünya

kamuoyunun ırkçılığa ve kışkırtıcılığa karşı uyanık tutulmasını istemektedir;

-Hoşgörü konusunda bazı kitapların hazırlanması önerilmiştir.

Uluslararası PEN Klub'e de bu konuda görev verilmektedir.

Hoşgörü Kültürüne Nasıl Geçilmeli?

Hoşgörü kültürünün gelişmesi iki tür yaklaşıma dayanır. Biri dışlanmaları yaratan mekanizmanın ortaya çıkartılması; öbürü de insan topluluklarını birbirine yaklaştıran değerlerin açıklığa kavuşturulması.

Stereotip ve etnotip dediğimiz katı kalıplar nasıl ortaya çıkar? İnsanları belirli kalıplara nasıl yerleştiririz? Genelde insanlar arasındaki ayrımları sürekli olarak vurgulayarak bir takım insanlara ötekiler deriz. Ötekiler dediğimiz insanlar bize benzemezler. Ne fizik yapılarıyla ne davranışlarıyla, ne giysileriyle ne de yemekleriyle. Antropolojik olarak kültür çeşitliklerinde ilk olarak bunlar göze çarpar. Sonra bakarsınız, ötekilerin değer ölçüleri, duyguları, inançları, tutumları da değişiktir.

İlk eğitim programları belki de bu basit değerlerin karşılıklı incelenmesine dayanmalıdır. Örneğin gıda konusu ele alınarak yenmesi önerilen ya da yenmesi yasaklanan yemeklerin listesi yapılabilir. Bu önerilerin ve yasakların hangi dinsel, bölgesel ve sosyal ölçülere dayandığı araştırılabilir. Karşı geldiğimiz davranışları belki böylece ortaya çıkartmış oluruz. Bu durumda kendi kendimize "Başkalarına karşı nasıl hoşgörülü olmalıyız" sorusunu sormadan önce "Bize

karşı nasıl hoşgörülü oluyorlar?" diye sormamız gerekir.

Sosyal ve kültürel uygulamaların araştırılmasında amaç etnik kültürler arasındaki ayrımları, uçurumları derinleştirmek değil, onların ırkçılığa dönüşmesini önlemek ve kültür çeşitliliğine saygıyı sağlamaktır.

Hoşgörülü olmayı geliştirmek için yalnız hoşgörünün olmadığı gerilimli bir kaç bölgede değil, bütün ülkelerde eylemlere girişmek doğru olur. Unesco politika bilimcilerinin homojen saydığı yalnız 10-12 ülkeyi değil, bütün ülkeleri gözönünde tutmalıdır. Belirli günlük bölgeleri için özel programlar düşünülebilir, ama hoşgörüsüzlüğün egemen olduğu büyük kentlerin, banliyölerin ve özellikle gecekondulu mahallelerinin ve göçmenlerin yerleştiği yerlerin üzerinde durulmalıdır.

Buralarda yapılacak araştırmalara dayanarak Unesco gelişmiş ülkelerde de, hoşgörüsüzlüğün arttığı ve dışlanmaların geliştiği yerlerde iletişim araçlarının ve uluslararası araçların etkilerini de göz önünde tutarak anketler düzenlenmelidir.

Unesco etnik ayrımların sorun yaratmadığı Kanada ve İsviçre gibi ülkelerde de hoşgörünün nasıl sağlanmış olduğunu araştırabilir.

TELEVIZYONDA AHLAK KURALLARI

Fransa'da TF 1 Özel televizyonunda görevli 200 gazeteci kendi aralarında meslek ahlaki ile ilgili bir seri "Dürüst davranış kuralları" yayımladılar (Le Monde, 26 Ocak 1994). Bu kurallar toplu sözleşme ve yasa hükümleri ile saptanmış yükümlülüklerle ek ilkeler niteliğindedirler. Kuralların Türkçeye uyarlaması şöyledir:

1- Seyircilerin duyarlı oldukları konularda, kimi izleyicileri rahatsız edebilecek, sarsabilecek sahneler televizyonda yayımlanacaksa, seyircilerin duyarlılıklarına saygı gösterilmesini teminen ön uyarıda bulunulmalıdır.

2- Yayın ahlak kuralı, yayımcıyı pornografik nitelikte sahneyi yayımlamayı reddetmeye zorlar; edep ve hayâ duygularını zedeleyebilecek yayın bölümleri itina ile sınırlandırılmalıdır.

3- Çocuklarla ilgili her konunun, ailelerin isteklerini göz önünde tutularak özenle ve düşünce inceliği ile değerlendirilmesi gereklidir.

4- Yorumcular güncel bir konuyu ele alırken, konuyla ilgili tüm taraflara söz hakkı verme zorunluluğunu kabul ederler. Taraflardan biri söz hakkından açıkça vazgeçerse, bu durum yorumcu tarafından röportajında belirtilmelidir.

5- Bazı sahnelerin gereksiz ve gereksiz biçimde tekrarı bir kişi ya da kurumun onurunun zedelenmesine yol açacaksa ya da kişinin dürüstlüğü ve saygınlığı hakkında kuşku uyanması sonucunu verecekse söz konusu tekrardan kaçınılması tavsiye olunur.

6- Bir kişinin sorumluluğu yargı organlarınca kanıtlanmamışsa, itham edilme veya tahkikat açılma ile suçluluk arasındaki farkların karıştırılmamasını sağlamak için kullanılacak ifadelere büyük özen gösterilmelidir.

7- Kişinin özel hayatına saygı gösterilmesi gerekmektedir. Bu ilke çerçevesinde, bir kişinin yakınlarının güncel olaylar gündeminde tutularak rahatsız edilmelerinden kaçınılacaktır.

8- Bir kişi, yaptığı açıklamaların yayımlanması ya da belirli bir yerde bulunduğunun gösterilmesi nedeniyle, herhangi bir tehlikeyle karşılaşacaksa yüzü ya da sesi teknik gizleme yöntemleriyle perde-

lenmelidir.

9- Gizli kamera ile çekilmiş sahneler bir kişinin ya da mahallin tanınmasına yol açıyorsa gazeteciler bu bölümleri yayımlamazlar.

10- Kameraların mevcudiyeti bir suçu teşvik edebilecekse bir olayın filme alınması gazeteciler tarafından reddedilmelidir. Aynı şekilde işleneceği önceden bir kişi ya da kuruluş tarafından bildirilen bir suçun filme alınması reddedilmelidir.

11- Gazeteciler çocuk kaçırma ya da çocuklara karşı işlenen her türlü suçdurumunda, gerekirse resmi makamlara da danışarak ailenin çıkarlarına uygun hareket etmelidirler.

12- Gazeteciler, baskı altında konuşan bir kişinin ifadelerini yayımlamaktan kaçınmalıdır.

13- Gazeteciler, bir insanın gerçek bir tehlike karşısında bulunması ya da kamu otoritesinin açıkça talep etmesi durumları hariç, zor kullanılarak TV yayınına çıkma istemini kabul etmemelidirler.

14- Gazeteciler, sokakta yapılan röportajları veya telefonla gerçekleştirilen kamuoyu araştırma sonuçlarını kullanırken çok dikkatli davranmalıdırlar. Böylece bir haberin veya durumun anlamının saptırılması ihtimalini ortadan kaldırmış olacaklardır.

15- Arşivden alınacak görüntüler ihtiyatla kullanılmalıdır. Bu görüntüler güncellikleri konusunda şüpheye yer vereceklerse, tarihleri ya da arşiv filmi oldukları açıkça belirtilmelidir.

16- Bir olgunun daha iyi anlaşılabilmesi için eski bir olayın yeniden gösterilmesi gerekiyorsa, bu durumun ya görüntü üzerinde kaydedilmesi ya da yorumcu tarafından belirtilmesi gereklidir.

17- TV kamerası önünde düzmece olayları sahneleyecek ya da suç sayılabilecek hareketlere katılacak grupların ya da kişilerin parayla ödüllendirilmeyecekleri açıktır.

Çeviren: Pulat Tacer

TV Masrafları ve Reklam Artışları

Dünyada Televizyonun gelişmesi konusunda yapılan araştırmalar çok ilginç sonuçlar veriyor. Son haftalarda Fransa'da bilimsel araştırma merkezlerinin hep birlikte yaptıkları bir araştırmaya göre TV'nin gelişmesi şu sonuçlarla vurgulanıyor.

Malzemeye harcanan para: 1980'de 9.85 milyar frank iken 1992'de 30.86 milyar franga yükselmiş.

İzleyicilerin audiovisuel araçlar için harcadıkları para: 57.3 milyar frank. Bu para tiyatro, sinema, konser, eğitim ve kültür konularına ayrılan paranın % 20'sini oluşturuyor.

Kanal Sayısı: 1980'de 3, 1992'de 33.

Programların süresi: 1970'de 6.166 saat, 1980'de 12.450 saat, 1991'de 48.245 saat.

Reklamlar: 1985'de 393 saat ve 71.975 spot, 1992'de 1719 saat ve 298.212 spot.

BBC' de Yön Değişikliği

Yeni genel müdür personel kadrosunu azalttı, tecimsel bir yapı oluşturdu.

BBC'de önemli değişiklikler oluyor. "BBC'nin en nefret edilen adamı" ya da "Auntie Beel" diye adlandırılan yeni genel müdür **John Birt** BBC'ye Amerika yanlılarının yüzünü güldürecek liberal bir yön veriyor. **John Birt** göreve başlar başlamaz personelin beşte birinin işine son verdi, üretim masraflarını azalttı, program sayısını arttırdı ve bütün bu işler İngiltere'de geniş yankılar uyandırdı.

İktidardayken BBC'yi kendi egemenliği altına alamayan **Margaret Thatcher** dünyanın en bağımsız kamusal yayın kurumu sayılan BBC'ye savaş açmış ve izleyiciden alınan harçları kaldırmaya yönelmişti.

BBC'nin reklam gelirleri de olmadığı için kurumun kaynakları kuruyacak ve belki de özelleştirilecektir.

Oysa şimdi durumun çok değiştiği görülüyor, **John Birt**'ün izlediği yeni politika ile BBC güç kazanmış oldu.

Hükümet önümüzdeki üç yıl içinde radyo ve tv harçlarını kaldırmayacağını açıkladı. Üstelik harçlara enflasyon oranında zam da yapılacaktır. 1996'da BBC'nin yayın imtiyazı sona eriyor. Ama, bunun uzatılacağına kesin gözüyle bakılıyor. Böylece BBC belini doğrultmuş oluyor.

John Birt'ün garip bir kişiliği var. 1945'te Liverpool'da doğmuş. Babası işçi ve katolikmiş. Kendisi siyasal açıdan Muhafazakar Partiyi tutmuş. BBC'ye geçene kadar özel TV'lerde çalışmış. Hem aydınlara ters düşen davranışlarıyla ün yapmış.

Televizyonculukta yaratıcılığa önem vermekle tanınmış. BBC'nin başına gelince de yaratıcılığa ağırlık vermiş.

İngilizler şimdi haftada 50 saat BBC'yi izliyorlar. Ama BBC'nin karşısında özel ve yabancı televizyonlar var. John Birt onlarla rekabet etmenin kolay olmayacağını ve BBC'nin haftalık izleme süresinin 30-40 saate kadar düşebileceğini söylüyor ve bunu hiç yadırgamıyor.

John Birt BBC'nin reklam al-

masına karşı çıkıyor. Yayınların kalitesinin reklamcılığın etkisinde kalmaması gerektiğini savunuyor. Ama amacında BBC'yi Muhafazakar Hükümetin dilediği gibi ticari bir yapıya kavuşturmak olduğunu söylüyor.

John Birt "Amerikalılarla en iyi rekabet etme yöntemi onları kalite bakımından geçmektir. Neden gümrük sınırları koyarak Amerikan filmleri görmekten yoksun kalalım. Bizde en çok tutan programlar kendi ürettiğimiz programlardır. Yabancı programlar daha ucuz, ama rekabet etmek zorundayız. Kamu hizmetinden vazgeçmeyeceğiz" diyor.

Parmount İle Viacom Firmaları Birleşti

Amerika'da Paramount filmcilik firması ile kablolu yayınlar firması Viacom arasında varılan bir anlaşma dünyanın ikinci büyük audiovizüel ortaklığını ortaya çıkarmış oldu. Yayıncılık alanında dünyanın bir numaralı firması sayılan Time-Warner ortaklığının ardından şimdi Paramount-Viacom ortaklığı gelmektedir.

Paramount ile Viacom arasındaki anlaşma gereğince Viacom 10 milyon dolar vererek Paramount'un elinde bulunan TV kanallarına, yayın evlerine, tiyatro ve sinema salonlarına ve spor tesislerine sahip olmuştur.

Şimdiye kadar MTV müzik kanalının ve Nickelodeon TV şebekesinin sahibi olan Viacom bu anlaşma ile çok büyük güç kazanmıştır. Yeni ortaklığın şimdi sahip olduğu kurum ve şebekeler arasında şunlar vardır:

Paramount film ve TV stüdyoları, 890 filmlik arşiv, MTV, MTV-Europe, Nickelodeon, Movie Channel, kaset satışı yapan 3500 butik, Simon and Schuster, Pocket Books, MacMillan yayınevleri, 441 sinema salonu, Famous Players of Canada, Madison Square Garden, çeşitli basketbol ve hockey salonları, video oyun ve bilgisayar üretimi yapan firmalar vs...

Özgür Filistin Radyo ve TV'si

Filistinliler kendi televizyonlarını kurmak için girişimlerde bulunuyorlar. **Özgür Filistin Televizyonu** Avrupa Ekonomik Komisyon'u, Fransa ve Unesco'nun yardımlarıyla kurulacak.

Filistinliler bu projenin gerçekleştirilmesi için geçen yıl Avrupa Komisyon'dan 2.5 milyon dolar kadar bir yardım almışlardı. Fransız Hükümeti de bazı masrafları üstleneceğini bildirmiş ve projenin Unesco'nun yardımı ile oluşturulmasını istemişti.

Filistinliler kendi televizyonlarının kamusal, demokratik ve çoğulcu olmasını öneriyorlar. Ama projenin gerçekleşmesine katkıda bulunacak kurumlar da devletin yönetiminde bir televizyonun sakıncaları üzerine duruyorlar.

Filistin televizyonunun bölgede İsrail ve Ürdün televizyonlarının rekabeti ile karşı karşıya kalacağı için çok inandırıcı olması gerektiği belirtiliyor.

Televizyonun yanı sıra bir de **Filistin Radyosu** sorunu var. Filistinliler bağımsızlık savaşına başladıklarından beri derme çatma olanaklarla radyo yayını yapıyorlar. İlk radyo yayını 1970'de Ürdünlülere karşı savaş sırasında kuruldu. Buna **Voice of Palestine** adı verildi. Bu radyo sonra Irak'tan yayına başladı, sonra Şam'dan, sonra Mısır'dan, daha sonra da Cezayir'den. Şimdi amaç daha güçlü ulusal bir radyonun kurulması. Bunu için de Filistinlilere çeşitli ülkelerden yardım önerileri geliyor. Bunların başında BBC var. Filistinliler BBC'nin önerilerine sıcak bakıyorlar.

Ama İngilizlerden başka Almanlar, Danimarkalılar ve Fransızlar da yardım öneren ülkeler arasında yer alıyor. Özellikle Fransa yeni kurulacak radyonun kendi katılımıyla oluşturulmasını istiyor. **Montecarlo** radyosuda özel bir radyo kurulması için girişimlerde bulunuyor. Ama Filistinliler henüz kesin bir karar vermiş değiller.

Amerikan Programlarına Karşı Avrupa'da Barajlar

Amerikan TV filmlerinin sınırsız olarak Avrupa televizyonlarında oynatılması uzun süreden beri tartışma konusu oluyor ve özellikle Fransızlar yabancı filmlere televizyonlarda bir kota konmasını savunuyorlardı. Bu konu son olarak Gümrük ve Tarifeler Örgütü GATT'ın son toplantılarında geniş tartışmalara yol açmıştı.

Motion Pictures Association of America (MPAA)'nın başkanı Jac Valentin bu konularda Le Monde gazetesine verdiği bir demeçte şunları söyledi:

-Biz hiçbir zaman kotaların kaldırılmasını istemedik. Her ülke kendi istediği yasaları çıkarır. Bu bizi ilgilendirmez. Avrupa'da yerli ürünlerin devletlerden parasal destek görmelerine de karşıyız. Fransız hükümeti eğer sinema endüstrisini finanse etmek isterse biz buna "Amin" deriz. Bizim istediğimiz şey Avrupa TV kanallarına özgün bir biçimde ulaşmaktır.

Amerika'da halk kral durumundadır. Bir filmin başarısını halk saptar. Sinemaların %91'i iş adamlarına aittir.

Bir de rekabet sorunu vardır. Japon audiovisuel endüstrisi Amerika'yı istila etmiştir. Biz bundan hiç gocunmıyoruz. Rekabet etmemiz gerekir. Rekabet kalitenin daha iyiye gitmesini sağlar.

Bugün şöyle bir durum var: uyduların ve nümerik sistemin gelişmesi iletişim alanında yeni ufuklar açacaktır. Kablo şebekelerinin gücü, bunun sonucu olarak, önümüzdeki yıllarda 10 ya da 100 katına çıkacaktır. Böylece her kişi TV programını seçerken 5.000 ya da 10.000 program arasından seçim yoluna gidecektir. Böyle bir du-

runda kotadan nasıl sözedilebilir?

Audiovisuel otoyollarının çift yönlü olduğunu düşünmeliyiz. Amerikan ürünleri Avrupa'da pazar buluyorsa Avrupa ürünlerinin de Amerika'da pazar bulmaları gerekir. Amerika'da İspanyolca ve Fransızca konuşan milyonlarca insan

vardır. Fransız film dağıtıcıları da gelsin Amerikan pazarlarına yayılsınlar. Bir sinema salonları zinciri ele geçirsinler, kendi filmlerini oynatsınlar.

Ben Amerika'da 250 milyonluk bir seyirci kitlesinin içinde milyonlarca insanın Avrupa filmlerini seveceğine inanıyorum."

Dış Politikada Televizyonun Etkileri

Amerika'nın geçen Şubat başlarında Saraybosna'da Sırlara karşı müdahale kararı almalarında en önemli etkinin CNN televizyonunun bir yayını olduğu anlaşıldı. Amerika'da kamuoyu daha önceleri Saraybosna'ya bombardıman uçakları gönderilmesinden yana değildi. O sıralarda yapılan kamuoyu yoklamaları halkın %65'nin Bosna-Hersek olaylarına Amerika'nın karışmasını hiç istemediğini gösteriyordu. Ama Sırlar Şubat başlarında bir pazar sabahı Saraybosna çarşısını bombalayarak 68 kişiyi öldürüp, 200 kişiyi de yaraladıkları zaman durum birden-

bire değişti. Amerikalılar bunu CNN televizyonundan izlediler. Sabah çarşıya alışverişlerini yapmak için gitmiş olan kadınların, çocukların ve erkeklerin barbarca öldürüldüğünü gören Amerikalılar bu olay üzerine hükümetin derhal Bosnalılar'ın yardımına koşmasını istediler. Ertesi gün yapılan kamuoyu araştırmaları halkın %60'nın Amerika'nın müdahalesinden yana olduklarını belirtti. Senatoda muhalefet lideri Robert Dole'de muhalefetin hükümeti destekleyeceğini açıkladı.

Clinton'un müdahale kararı almasında ve kamuoyunun müdahaleden yana olmasında CNN yayınlarının çok önemli bir rolü olduğu ortaya çıktı.

TF 1'in Yanıltma Girişimi

Fransız I. kanal özel Televizyonu TF 1 ise bu olaydan yaklaşık 2 hafta sonra yaptığı bir yayında Saraybosna çarşısını Sırların değil, Bosnalıların bombaladıklarını öne sürdü. TF 1 bombanın çarşıya 1.5 km. uzaklıktan atılmış olduğunu ve bunu ancak Bosnalıların yapmış olduklarını söyledi. Bu yayın Fransa'da geniş bir tepki yarattı ve çok kişi bunu kamuoyu yanıltmak için yapılmış bir "intoxication" (zehirlenme olayı) olduğunu belirtti.

Unesco Bilişim Komitesi Kuruldu

Unesco Milli Komisyonu'na bağlı bir Bilişim Komitesinin bulunmaması kaç yıldan beri Unesco'da önemli bir boşluk yaratıyordu. Şimdi Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ayşe Soysal'ın girişimiyle bu boşluk doldurulmuş oldu.

Komite şöyle oluşuyor: Doç. Dr. Selahattin Kuru (Başkan), Prof. Dr. Ayşe Soysal (Yürütücü), Doç. Dr. Ufuk Çağlayan (Raporör), Doç. Dr. Aydın Köksal (üye).

Bernard Blin:

'Yoğunlaşmalar ile Çoğunluk Yok Olur'

Unesco Milli Komisyonu'nun geçen Ocak'ta İstanbul Basın Müzesi'nde düzenlediği "Medialarda inandırıcılık ve Kamu hizmeti" panelinde Bernard Blin aşağıdaki konuşmayı yaptı:

Herşeyden önce Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesine değinerek sözlerime başlamak istiyorum. Bu madde vatandaşlara iletişim araçlarına sınırların gözetmek-sizin ulaşma hakkını tanıır. Ben bunu bilme hakkı olarak tanımlıyorum. Bu doğru ve inanılır haber alma hakkıdır. Benden önceki konuşmacılar devletin özel yayın kuruluşlarına imtiyazlar tanıyarak, örneğin frekanslar vererek karşılığında kamu hizmeti beklemesinden sözetti-ler. Ben olayı değişik açıdan bakıyorum. Ortada yayınları izleyen kişilerin, yani iletişim araçlarını kullananların bir hakkı vardır. Anglo Saksonlar bu kişilere tüketici "consumer" diyorlar, biz Fransızlar "usager" diyoruz.

Ne yazık ki medyaları izleyen, derleyen ve okuyanlar medyalara olan güvenlerini yitirmeye başladılar, medyalar inandırıcılığını yitirdi. Ülke içindeki medyaları inandırıcı bulmayan insanlar başka kaynaklardan haber edinmeye yöneldiler. Yakın geçmişte Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde böyle oldu.

Medyaların konsantrasyonu , yani yoğunlaşması da bir takım kötü etkiler yaratmaktadır. Yoğunlaşma iki biçimde olur:

-Ya değişik türden birkaç medya biraraya gelerek yoğunlaşır,

-Ya da çok uluslu yoğunlaşmalar olur.

Yoğunlaşma ile çoğulculuk ortadan kalkar, yok olur. Avrupa'da şimdiye kadar çoğulculuk egemendi. Ama bir gün bütün kaynaklar tek elde toplanır ve monopoller yaratılırsa, iletişim alanında büyük tehlikelerle karşılaşılır.

Dün Paris'ten gelirken uçakta

okuduğum bir gazetede çok yakın bir gelecekte reklamcılığın üç büyük grubun elinde toplanacağı belirtiliyordu. Böyle bir şey felaket olur. Dünya'nın her yerinde, özellikle Amerika'da reklam sektörünün ne kadar büyük bir önem taşıdığını biliyoruz. Öyle ki reklamların sunulduğu program içeriğini bile reklam veren kuruluş saptamaktadır. Dolayısıyla reklamcılar programların içeriği üzerinde bile çok önemli rol oynar ve baskı yapabilirler. Bu baskılar yüzünden medyaların inandırıcılığı zedelenmiştir.

Bir de şu var; hükümetlerin baskısı ve sansür yüzünden mediaların inandırıcılığı yitirilmektedir. Bazı hükümetler propaganda amacıyla mediaları yönlendirmeye kalkışmışlar ve bu olaylar çok kötü sonuçlar yaratmıştır.

Teknolojinin gelişmesi de haberlerin inandırıcılığını etkilemiştir. Yeni teknikleri kullanarak bir olmuş gibi gösterir ve insanları yanıltabilirsiniz. Size Fransa'dan bir örnek vereceğim. Geçen yıl bir TV gazetecisi Fidel Castro ile yaptığı bir röportajı yayınlamıştı. Ama bir süre sonra o gazetecinin Castro ile özel bir konuşma yapmadığı, Küba Devlet Başkanı'nın uluslararası bir basın konferansında yaptığı bir konuşmadan parçalar alarak bunları kendi sorularının arasına yerleştirdiği anlaşıldı. Bu tür düzme programlar izleyicinin medialara olan güvenlerinin yok olmasına yol açmaktadır.

Yeni teknikler insanların çeşitli konuşmalarından sözcükler alır, bunları biraraya getirir ve gerçek dışı demeçler yaratabilirsiniz. Bu tür sahtekarlıklar ortaya çıktığı zaman da insanlar medialara güvenlerini yitirirler.

Bir de şöyle bir olay var: Medialar olayları daha olmadan duyurmaya çalışıyorlar. Eskiden gazeteciler atlatma haber peşinde koşarlardı. Bu çok emek ve kurnazlık gerektiren bir işti. Şimdi öyle değil, gazeteci elindeki verileri değerlendir-

direrek kehanette bulunuyor ve olay daha gerçekleşmeden haberi duyuruyor.

Seçim tahminleri de buna benzemiyor mu? Gazeteci kamuoyu yoklamalarından çıkardığı sonuçlara dayanarak seçim sona ermeden seçim sonuçlarını ilan etmeye kalkıyor. Gazetecinin haber verme hakkına saygım var elbette, ama haber yalnız olursa bunun doğrulanması, düzeltilmesi gerekir; bu yapılmıyor.

Başka bir teknikten de söz etmek istiyorum. Bir insanın hiç bilmediği bir dilde konuşabilirsiniz. Seçtiğiniz adamın sesini aynen taklit ederek, adamın vurgularını kullanarak onun ses tonu ile başka bir dilde konuştuğunuz zaman bunun bir montaj hilesi olduğu hiç anlaşmaz. Ama istediğiniz şeyleri istediğiniz dilde söyletebilirsiniz. Örneğin bu teknikle beni ekranda kursesiz bir Türkçe ile konuşabilirsiniz. Ama çok tehlikeli bir iştir, media inandırıcılığını yitirir.

Bu gibi kötülüklerin önlenmesi için gazeteci okullarında deontoloji derslerine önem vermek gerekir. Yoksa gazetecilik mesleği bitecektir. Ceza yasaları ile duruma çare bulunmaz. Çözüm deontoloji eğitiminin güçlendirilmesidir. Böylece kamuoyunda basına olan güveni yeniden sağlamak gerekir .

Yalnız şunu da belirtmek isterim, deontolojiye önem vererek hukuksal önlemleri hiçe saydığımız zannedilmesin.

Bazı kötülüklerin önlenmesi için hukuksal yollara başvurmak zaruridir. Örneğin Avrupa TV Sözleşmesi bu amaçla ortaya çıkarılmıştır. Medialar uluslararası açıdan da bir denetimle karşılaşıyor.

Son olarak şu noktayı da vurgulamak istiyorum: Gazeteciler mesleklerini güven içinde yapmak zorundadır. Gazetecilere bu güvenin verilmesiyle haberlerin inandırıcılığı arasında çok yakın bir ilişki vardır.

(Derleyen: Nejla Pulat)

Doç.Dr. Özden Cankaya:

Media Kime Hizmet Eder?

"Medialar özel girişimin elinde de olsa kamu hizmeti görme zorunluluğundan kurtulamazlar. Elektronik medialar bazen ortak kullanım alanımız olan atmosferdeki frekansları ve dalgaboylarını kullanırlar. Bunların çok sınırlı olduğunu biliyoruz. Bunların üzerinde tüm dünya vatandaşlarının hakkı vardır. Bunlar sınırlı olarak bazı radyo ve televizyon aracılığıyla kullanılmaktadır. Ben onun için yazılı basını bundan ayrı tutmak istiyorum. Yazılı basında bir kamu hizmeti kavramı farklı bir kefeye konulabilir. Ama olay elektronik iletişim araçlarına geldiği zaman kamu yararı kavramı üzerinde daha fazla durmak istiyorum.

Kamu hizmeti gördüğünü kabul ettiğimiz özel radyo ve televizyonlardan da kamu yararının yerine getirilip getirilmediğini tartışmaya açmak istiyorum.

Bugünkü işleyiş ile media, elektronik media, başka ülkelerde olsun, özellikle bizim ülkemizde ya siyasal iktidarın ya da özel ortaklıkların çıkarlarına hizmet eder. Özellikle özel televizyonların yayıncıları kamu yararını gözetmekten uzaktır. Özellikle gençler ve çocuklar açısından değer yargılarının oluşturulmasında sakıncalı etkileri vardır.

Emek karşılığı olmadan kazanma kavramı bugünkü program yapısı içindedir. Kolay ün sahibi olmuş kişilerin, topluma lanse edilen ve değerli olarak sunulan kişilerin neler olduğunu tartışmakat yarar olduğunu sanıyorum. Bütün bunlar kamu hizmeti gören ve kamu yararı kavramı ağırlıklı olarak bulunması gereken elektronik medialarda malesef görmediğimiz olaylardır.

Güdümlü Medialar Demokrasiye Katkı Sağlamazlar

Üstelik biz, bütün kitle iletişim araçlarında, iletişimci olarak demokrasiye katkıda bulunmalarını istiyoruz. İletişim araçlarının demokrasiye katkıda bulunabilmeleri ancak özgür bir iletişim ortamı sağlayabilmeleri ile mümkündür. Sadece büyük bir sermayenin tekelinde ya da devletin güdümündeki elektronik medialarla demokrasiye katkı sağla-

namaz.

Neden? Çünkü düşüncelerin serbestçe dolaşımı bu türdeki düzenlemelerle mümkün olmaz. Sadece tek yönlü iletişim yoktur. Ama görüntüler çok farklı seslerin konuşulduğu ve çok farklı düşüncelerin dolaştığı izlenimini vermektedir. Ancak bunların kaynağı ya sermaye çevreleridir ya da siyasal iktidar.

Çok sayıda radyo istasyonunun bulunması çok farklı düşüncelerin toplumda dolaştığı anlamına gelmez. Çüntü **Tomsky'nin** son kitabında da gördüğümüz gibi, üretilmiş bir rızadan söz edilmektedir. Yani, düşünce özgürlüğü aslında elektronik medialar aracılığıyla güdümlendirilerek belli kategoriler içine konulmaktadır. Yani, rıza üretilmektedir, özgür düşünce dolaşmamaktadır. Özel radyolarda çokça görüyoruz, telefonla ya da istek almak dinleyicinin katılımı anlamına gelmez.

Katılımdan biz, iletişimciler daha değişik düşünce gruplarının seslerini, düşüncelerini duyurmalarını anlıyoruz. Bunlar yerel yönetimler olabilir, dernekler olabilir, demokratik kitle örgütleri olabilir, üniversiteler olabilir, değişik düşünce üreten kurumlardaki tartışmalar olabilir. Başka ülkelerde de gördüğümüz gibi pazar ekonomisi liberallerinin, pazarın bireysel seçim özgürlüğünü arttırdığı savı da kuşkuludur.

Çok Reklam, Çok İzleyici

Pazar rekabeti içinde çalışan TV istasyonları herşeyden önce izleyici kitlesinin büyüklüğüne göre ayarlanmış bir ödüllendirme sistemine göre işler. Daha çok reklam almak ve daha çok izleyici çekebilmek için programlar izleyicilere sunmakta, ama izleyiciler de reklamcılara pazarlanmaktadır. Tecimsel TV yayıncılığının benimsendiği bazı ülkelerde TV yayıncıları olayı farklı bir biçimde değerlendirirler. **Murdock** "Kamuya kamunun istediği bir hizmeti kamunun gücünün yeteceği bir fiata, ülke yasalarına uygun olarak sağlayan herkesin kamu hizmeti verdiği" ileri sürmektedir.

İtalya'da **Fininvest** program planlama müdürü **Robert Giovali**

"Benim amacım insanları geliştiren şeyler vermek değil, istedikleri şeyi vermektir" diyor. Böylece kitle kültürü ürünlerini yağınlaştırıyorlar.

İletişim özgürlüğünün gerçekleştiği, katılımın sağlandığı, demokrasinin işleyişine katkıda bulunacak Bir TV yayıncılığı yapılmaktadır.

Ticari televizyonların, çeşitli ülkelerdeki uygulamalarına bakarsak, bizim ülkemizdeki gibi, kamu yararını hiçe sayanların çok yaygın olmadığını görürüz. Mesela Japonya'da özel TV'lerin belli bir oranda kültür ve eğitim programları yayınlamaları gerekmektedir. **NHK** istasyonlarının yarısı genel, öteki yarısı da eğitim ve kültür programı yaparlar. Genel kanal yetişkinler için yaygın eğitim, eğitim kanalı ise çocuklar ve gençler için özgün eğitim yayını yapmaktadır. **NHK** yayıncılarında kültür ve eğitime ayrılan süre, toplam yayının %90'ını oluşturur. Özel TV'lerin hepsi, yayınların en ez %20'sini eğitim, %10'unu kültür programlarına ayırmak zorundadırlar. **TV Asahi** ve **TV Tokyo** ise yayıncılarının en az %30'unu kültürel, %20'sini eğitim programlarına ayırmakla yükümlüdür.

Kâr ve Kamusal Yarar

Bugün çağdaş media anlayışı şöyle olmalıdır: "Medialar siyasal ya da ekonomik yöneticilerin kişisel kazancı ya da kârı için değil, tüm yurttaşların kamusal yararı ve eğlencesi için kullanılmalıdır. Yanılmazlığı kendi tekeline almak, potansiyel doğruyu ve gerçeği baskı altına almak demektir. (İnter Star örneği). Bu, baskılarına karşı savlar dinleme onları özümseme olanağı tanımadan, onlar adına neyin doğru olduğuna karar vermek demektir. Tam gerçeğe, ancak bu düşünceye diğer düşüncelerle, zıt görüşlerle karşılaştırarak varabiliriz.

Raymond Williams 1962'de Kamu Hizmeti için şöyle söylüyor:

"Kamu hizmeti fikri kamu tekelî fikrinden mutlaka ayrılmalı, ama gerçek anlamda kamu hizmeti kalmalıdır."

Kamu hizmeti yayıncılığı

Devamı 12. Sayfada

Nail Güreli:

'Aynı Yönde Yayınlar Çok Seslilik Sayılmaz'

İletişimde üzerinde durulması gereken bir konu haber ile yorum arasındaki bağıdır. Bugün gerçekten haberlerin içine yorum katılıyor. Daha çok yorumların ve kişisel düşüncelerin, mesajların yer alması gereken "Köşe yazısı" denilen yerlerde haberleri okuyoruz. Haberlerin içinde de yorumlar yer alıyor.

Medya Kime Hizmet Eder

Sayfa 11'in devamı

yalnızca eğlendirme amacından daha yüce amaçlar güder. Kamu hizmeti yayıncılığı nitelikli, popüler programlar yapma girişimidir. Bu tür yayıncılık insanların yaşam kalitesini arttırmaya çalışır.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'ndi Gazeteciliğin Etiki adlı bir rapor ele alındı. Bu raporda şöyle deniyor:

-Medianın vatandaşlara ve topluma karşı ahlaki sorumluluğu vardır. Çünkü iletişim vatandaşların kişisel davranışlarının oluşmasında, toplumun ve demokratik yaşamın gelişiminde büyük rol oynar;

-Gazeteciliğin temel ilkesi haberle yorum arasında, karıştırılmayı imkansız kılacak şekilde ayırım yapılmasıdır;

-Yayın kuruluşları bilgi-haber mal olarak görmemeli, vatandaşın temel hakkı saymalıdır.

Toplumun önemli bir kesiminin duyduğu güven karşısında TV çalışanlarının üstlendikleri bir kültürel sorumluluk vardır. Çünkü halkın önemli bir kesimi hergün kendisini, bulunduğu ortamın dışına çıkaracak gerçekleri ya da günlük yaşamından çok uzak kurguları gösterme hakkını televizyona vermektedir. (Dominique Wolton).

Albert Camus'nün dediği gibi "Basın hükümetin ve paranın gücüne bağımlı olmadığı zaman özgürdür." Grupların tekelindeki haber ve bilgi, demokratik ülkelerde özgür bir ortamın sağlanmasında yeterli olur."

(Derleyen: Nejla Pulat)

Bu bir anlayış kargaşası yaratıyor. Doğru olup olmadığı tartışma götürür.

Haberde tarafsızlık ilkesi şart, ama yorumda da zannediyorum bir tarafsızlık söz konusu olabilir. Hani **Enver Paşa'nın** dediği türden bir tarafsızlık söz konusu değildir. Yorumdaki tarafsızlık derken **Abdi İpekçi'nin** başyazılarını anımsıyorum. **İpekçi** yorumlarında gerçekten tarafsız olmaya gayret ederdi. Hatta o kadar ki, biz kendi aramızda bir **Abdi İpekçi** üslubunun espirisini yapardık. "Şöyle olsa da olur, böyle de olabilir" derdik.

Abdi İpekçi "Sen fikrini söyle, nasıl olmasını istiyorsan, mesajını ver" derdi. Yani, okur yazıyı okuduğu zaman yazarın yorumunu, olaya bakış açısını öğrenmek ister. Onunla aynı görüşleri paylaştığı zaman mutlu olur. Mektup yazar, telefon eder tepkisini gösterir. Bu bakımdan yorumların haberlerin içinden ayrılıp ayrı bir içerecek biçimde yapılması gerekir. Bu da haberlere inanırılığın artırır.

Çok Seslilik

Medianın çok sesliliği, geçenlerde Sayın Meclis Başkanı'nın dediği gibi, 85 televizyona ve 800 radyoya sahip olmakla ölçülemez. Bu sayılara bakarak çok sesliliğe sahip olmayız. Aynı yönde olan yayınlar çok seslilik sağlayamaz. Aykırı görüşler savunulmuyorsa çok seslilikten söz edilemez. Askerliğin yararı tartışılmıyorsa, çok seslilikten bahsedilemez diye düşünüyorum. 12 Eylül Anayasası çok seslilik içinde tartışıldı ama, "Hayır" denmesi yasaklanarak tartışıldı. Anayasaya "Evet" denmesi için çok seslilik içinde herşey söylendi. Bugün kastedtiğimiz her halde böyle bir çok seslilik değildir.

İnanırcılık

İnanırcılığa gelince, inandırıcılık media için elbette önemlidir. Ama bugün basında inandırıcılık hiç de yok diyemeyiz. Ansiklopedileri zamanında dağıtmak konusunda çok inandırıcı olmaya çalışıyoruz.

Daha doğrusu bir gazete inandırıcı olmazsa cilt kapağının kalitesi konusunda denetlemeler oluyor. Ama haber ve yorum konusunda aynı özen gösterilmiyor. Son dönemde yaşadığımız olaylara bakarak medianın inandırıcılığını söylemek zor.

Aslında bu, medianın kabahati değil.

Ne toplumsal açıdan, ne geleneklerimiz açısından ne de yasal açıdan bir çok seslilik ortamı yok. Çok seslilik ortamı olmadığı zaman media kalkıp "Efendim ben çok sesliliği getiriyorum, her fikri söylüyorum" derse gülerler adama.

Bugün medianın önemli bir bölümünde karşı düşünceye saygı, hoşgörü pek yer almıyor. Çoğu sadece kendi düşünceleri doğrultusunda. Çok seslilik taraftarı gibi görünmüyorlar.

Haberde tarafsızlık, hele son zamanlarda moda olan bir gelişimle, yorumla haber içiçe girdiğinde çok karmaşık bir durum aldı. Buna medianın ekonomik ilişkileri de karışınca haberlerin inandırıcı olma şansı azaldı. Okur gazetenin ve televizyonun ekonomik bağımsızlığına da inanmalı. Bugünkü görüntülerde bu yok. Buna bir sermaye olayı olarak bakmak gerekir. Sermayeli elbette olacak, ama bugün sermaye reklamlar yoluyla basını etkisi altına almaktan, çok öteye gitmiştir. Holdingler, çok yönlü şirket kuruluşları medianın içinde yer alıyorlar. İlan yoluyla dolaylı baskı neredeyse zemzemle yıkanmış ölçüdedir. Ben bunu bir bölüm için söylüyorum. Bunu yapan da var yapmayan da.

Bağımsızlık platonik bir kavram değildir, sadece ekonomik de değildir. Hukuki bir olay olması da gerekir. Bu konuda yasal düzenlemeler de olmalıdır. Avrupa'da bunun örnekleri var, tröst ve anti-tröst yasaları çıkartılmış. Biz de bunların hiçbirini yok. Bu kurallar saptanmadıkça, yasal düzenlemeler yapılmadıkça medianın ekonomik bağımsızlığından söz etmek çok güçtür.

(Derleyen Nejla Pulat)

Oya Tokgöz Temel Gazetecilik Kitabını Yeniden Yazdı

Arkadaşımız Prof. Dr. Oya Tokgöz'ün Temel Gazetecilik adlı kitabının 3. baskısı İmge Kitabevi tarafından yayımlandı. Kitabın ilk baskısı 1981'de, 2. baskısı da 1987'de yapılmıştı.

Kitabın bu son baskısına "Değişen Gazetecilik ve Dünya" ve "Gazeteci ve Sorumluluk" başlıklı iki yeni bölüm eklenmiş ve birçok bölümlerde de önemli değişiklikler yapılmış.

Oya Tokgöz kitabın önsözünde şöyle diyor:

"Belki vurgulanması gereken en önemli değişiklik, kitabın 2. ve 3. baskısı yapılırken ve yazarın ABD'de gazetecilik eğitimi görürken kullanılan teknolojinin artık hemen hemen hiç kullanılmaması oluyor. Özellikle yazarın, el yazısı metinleri temize çekmek için kullandığı daktilo, kitabın yayına hazırlanmasında kullanılan kurşun ile dizgi ve tipo büyük ölçüde kullanımdan kalktı. Kitabın 3. baskısı için değişiklikleri ve eklemeleri, yazar, bilgisayarında hazırlarken, dizgi ve baskıda yine bilgisayar teknolojisinden yararlandı."

1964'te Ankara Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olan Oya Tokgöz 1968-69 yılları arasında Unesco bursu ile Boston University School of Public Communication'den M.S. in Journalism derecesi almış, 1972'de de SBF'nde Siyaset Bilimi doktorasını tamamlayarak siyaset bilimi doktoru olmuştur. Oya Tokgöz 1977'de doçent, 1985'te profesör oldu. Daha sonra da Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu müdürlüğüne getirildi. Halen A.Ü. İletişim Fakültesinde görevini sürdürmektedir.

Başlıca Yapıtları: Türkiye ve Orta Doğu Ülkelerinde Radyo ve TV Sistemleri 1972; Siyasal Haberleşme ve Kadın 1979; TV Reklamlarının Anne ve Çocuk ikilisine etkisi 1982.

Kültür Bakanlığı Yayınları:

Kültür Bakanlığı'nın son yayımları arasında şunlar yer alıyor.

Türk Bilmeceleri: İlhan Başgöz, İki Cilt

Mustafa Kemal: Paul Dumont'dan Çev. Zeki Çelikkol.

Fikret Mualla: Yeni Adam'dan Desenler, Türkkiye Ataöv

Istanbul, İngilizce, lüks baskı.

*TYS Edebiyatı: Türkiye Yazarlar Sendikasının aylık dergisinin son sayısında Feridun Andaç, Ayla Kutlu, Sait Faik, Ahmet Haşim, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Zeyyat Selimoğlu, Bekir Yıldız, Abbas Sayar, Lütfiye Aydın ve Erdal Doğan'ın yazıları yer alıyor.

*Edebiyatçılar Derneği Haberler bülteninin Mart sayısı edebiyat dünyasından güncel haberlerle çıktı.

*Özgür Basın: Basın Konseyi'nin yayın organı olan Özgür Basın'ın Ekim-Kasım-Aralık 1993 sayısında gazetecilerin uğradığı saldırılar ve "Terör ve Basın Paneli" ile ilgili ayrıntılı yazılar yer alıyor.

Bozkurt Güvenç: Türk Kimliği

Bozkurt Güvenç **Türk Kimliği**, Kültür Tarihimizin Kaynakları adlı kitabının önsözünde "Kimdir Türkler" sorusuna şöyle yanıt veriyor.

"Kimdir Türkler? Günümüzün "Kimlik sorun veya bunalımı" bu soruya verdiğimiz çeşitli ve çelişik verdiğimiz yanıtlardan kaynaklanır. Oysa, Turanlısı, Müslümanı, Anadolulusu, Rumelilisi, Sünnisi, Alevisi, Doğulusu, Batılısı, Atatürkçüsü ve Şeriatçısı ile hepsi biziz. Ama kimliğimizi yani kültür tarihimizi bilmiyoruz. Köklerimizi arayıp buldukça kendimizi tanıyacağız; kendimizi tanıdıkça umuyoruz ki, karşıt gördüğümüz ötekileri bağışlamayı öğreneceğiz.

Tasarladığım **Türk Kültür Tarihi**, dünyada "Kimlik bunalımı"nın yaygınlaştığı; ülkemizde ise "Türk-İslam Sentezi" ideolojisinin tartışıldığı 1980'li yıllara rastladı ve adını çağından aldı. Kimlik kavramı, böylece, Hitit'lerden ve Turan'dan günümüze, araştırmanın ortak paydasını oluşturdu."

Bozkurt Güvenç, Samsun'da doğdu(1926). Kabataş Lisesi'nden sonra İTÜ'ye devam etti(1944-1945). Mimarlık öğrenimini ABD'de tamaladı(1950). Hacettepe Üniversitesi'nde İnsanbilim Bölümünü kurdu; doçent (1969), profesör (1977) ve emekli oldu (1993).

Güvenç'in yayımlanmış araştırmaları insan, kültür, eğitim ve değişim sorunlarında toplanıyor: Türkiye Demografyası (HÜ 1971), Sosyal Kültürel Değişme (HÜ) İnsan ve Kültür (1991), Kültür Sorunu (1985), Japon Kültürü (1992), Eğitimi(1991), Mantık ve Metot(AÜ 1992), Üniversiteye Geçiş(ÖSYM 1992). Yazarın Erich Fromm'dan (Özgürlük Sorunu), Octavio Paz'dan (Yalnızlık dolambacı), Ben Farrington'dan (Darwin Gerçeği), Will ve Ariel Durant'dan (Tarihten Dersler), Calvin Wells'ten (İnsan ve Dünyası) gibi çevirileri vardır.

Enformasyon Otoyolları...

3. Sayfadan Devam

yönecektir. Alt yapı yatırımlarını yapanlarla kamu çıkarları her zaman uyuşacak mı? Aydınların kültür ölçütleri ile kitlelerin kültür ölçütleri her zaman aynı olmuyor. Medialar kitlelerin tuttuğu programlara, reklam gelirlerini arttırma endişesiyle, her yerde daha çok ağırlık veriyorlar. Bazen kültür yozlaşmalarına gidiliyor. Yöneticiler bunu önlemiyorlar.

Bunun son bir örneğini Mart başlarında Fransa'da gördük. Fransa'da 100'den fazla radyo istasyonundan oluşan ve **Robert Hersant**'ın denetiminde olan **FUN** adlı bir radyo şebekesi vardır. Bu kanalın en başarılı yayını haftada 5 gün, saat 19'dan 22'ye kadar süren **Love in Fun** programıdır. 1.3 milyon gencin izlediği bu programda dinleyicilerin seksle ilgili sorunlarına yanıt verilir. Gençler de gazetelerde müstehcen ya da pornografik sayılan her konuda radyoya sorular yöneltirler. Bu yayınlar büyük tepki uyandırmış olmalı ki, Audiovisuel Yüksek Konsey **FUN** radyosuna 3 Mart'ta bir not göndererek seks yayınlarının bir uzman doktorun denetiminden geçirilmesini istedi. Bu olay çok geniş tepkiler yarattı. Fransa'da programı hazırlayanlar bunu bir sansür girişimi olarak yorumladılar. Gençler radyonun önünde toplanarak Konsey'i protesto ettiler. Radyo o hafta sonu 385.000 dinleyicinin telefonla kendilerini desteklediğini bildirdi. Bir takım tanınmış politikacılar Konsey'in girişimini onayladıklarını açıkladılar. Sonunda İletişim Bakanlığı'nda Konsey'e bir not göndererek bu konularda daha dikkatli davranılmasını istedi ve yayınlar durdurulmadı.

Yeni Tür Programlar

Bu olay şunu gösteriyor; yakın zamanlara kadar bu tür sorular ve yanıtlar yalnız seks dergilerinde yer alır ve geniş dağıtımli günlük gazete ve dergilerde asla yer almazdı. Bu tür seks dergileri de naylon poşetler içinde satılırdı. Yine de öyle

dağıtılıyor. 15 yaşından küçüklere bu dergiler satılmıyor. Şimdi her yaşta genç kendi seks sorununu ve kafasına takılan her cinsel soruyu radyoya getirebiliyor ve radyoyla canlı bir dialog kuruyor. Bu diaolog teknolojik gelişmelerle sağlandı. Bu tür yayınlar toplumun seks kültürü konusundaki tutumunu da etkilemeye başladılar. İnsanlar şimdi olaylara eskisinden daha değişik açılardan bakıyorlar ve daha hoş görüli oluyorlar. Enformasyon otoyolları yarın toplumların hiç alışık olmadığı türlerden yeni haber, veri ve programlar iletecekler. Bunlar hem kültürel, hem ekonomik hem de siyasal bakımdan toplumları etkileyecekler. Toplumların bunlara hazırlıklı olması gerekiyor.

Romanya' da Özel TV 'ler

Romanya'da 1989'daki rejim değişikliğinden beri radyo ve TV alanında bocalamaların devam ettiği anlaşılıyor. Yayınları izleyenler yönetim değişikliklerinin televizyondaki gelenekleri değiştirmedeğini söylüyorlar. Spikerlerin haberleri kuru bir biçimde kağıttan okudukları ve başkan **Ion Iliescu**'ya her programda önemli bir yer ayrıldığı anlatılıyor. 1992'de Fransa'daki Yüksek Radyo ve TV kurulu modeline uyularak kurulan **Ulusal Audiovisuel Konseyi**'nin de hiçbir yetkisi olmadığı belirtiliyor.

Özel girişimciler yeni radyo ve TV istasyonları kurmak için aralarında yarışıyorlar. Ulusal Konsey'in 1993'te 68 kuruma yerel TV, 107 firmaya yerel radyo ve 268 firmaya da kablolu radyo ve TV kurmak için lisans verdiği açıklanıyor.

Romanyalılar ulusal yayınların dışında uydu yayınlarıyla iletilen programları da izliyorlar. Damlar bizde olduğu gibi çanak antenlerle kaplanıyor. Amerikalılar Romanyadaki çanak anten sayısının ikiyüzbinin üzerinde olduğunu belirtiyorlar.

Kamusal Amerikan Radyoları Avrupa'ya Yayın Yapıyorlar

Amerika'da özel sektör radyolarının dışında olan Kamusal Radyolar Örgütü (**National Public Radio -NPR**) bir süreden beri yabancı ülkelere yönelik yayın yapıyor. NPR'in programı her gün on buçuk saat sürüyor. Bu yayınların İrlanda'dan Türkiye'ye ve Kuzey Afrika ülkelerine uzanan bir alanda izlendiği belirtiliyor. NPR'in amacı Avrupa'da 15 milyon dinleyiciye kamusal radyoların sesini duyurmak, onlara anavatandan haberler iletmek olacak, yoksa yabancılara Amerikan propagandası yapmak değil.

Programların içeriği haber, eğitim, kültür, siyasal tartışma, müzik ve pedagoji konularından oluşuyor. **NPR Morning Edition** ve **All Things Considered** programlarıyla yabancı ülkelerdeki Amerikalılara güncel haberleri iletiyor. Bazı Avrupa ülkelerinde bu yayınlar ulusal ya da yerel radyolarla ve FM kanallarıyla dinleyicilere yansıtılıyor.

Amerika'da 47 eyalette kurulmuş 460 yerel-kamusal radyo var. NPR şebekesi bu radyolar arasında işbirliğine dayanıyor. Kamusal radyolar gelirlerini derneklerden, vakıflardan ve dinleyicilerden sağlıyor ve devletin karşısında bağımsızlıklarını koruyorlar.

Hersant. Grubu Borç İçinde

Fransa'da **Hersant** grubunun borçlarının 3.7 milyar franka ulaştığı bildiriliyor. **Figaro, France - Soir, Dauphiné Libéré, Nord - Eclair** ve **Progrès** gibi büyük gazeteleri elinde bulunduran **Hersant** grubu son yıllarda İspanya, Macaristan, Polonya, Çek ve Slovak Cumhuriyetlerinde de büyük yatırımlar yaparak işlerini çok genişletmişti.

Ali Ulvi ile Karikatür Üzerine Bir Söyleşi

Mizah Kültürü araştırmacısı arkadaşımız Turgut Çeviker'in yayınladığı üç aylık Gül Diken Dergisinin son sayısında Ali Ulvi Ersoy ile bir söyleşi yer aldı. Bu söyleşiyi sütunlarımıza alıyoruz. Ali Ulvi bu söyleşide sokaklarda çizdiği eskizleri nasıl hazırladığını şöyle anlatıyor:

-Acaba bunlara "sokak eskizleri" mi demeli? Evet çoğu sokakta çizilmiş şeyler. Kimileri de evde birilerine bakarak ya da bir fotoğraftan yahut TV'de bir anlık görüntüden yararlanarak çiziktirilmiş eskizler. Ama yine de çoğunluğu sokakta.

Sokak eskizleri salt bana ait bir çalışma tarzı değil. Sanırım çoğu ressam ya da karikatürcü bu tür eskizlerle haşır neşir; ama hiçbiri bunları önemseyip gün ışığına çıkarmıyor. Sağda solda kaybolup gidiyorlar. Sözgelimi **Leonardo'dan Picasso'ya**; **Picasso'dan** amatör bir çizer adayına kadar eli kalem tutan herkes bu tür eskizleri çizer durur. Nedeni belki biraz can sıkıntısı; biraz oyalanmak; dahası ilerde önemseyerek çizeceği bir yapıta hazırlanmaktadır. Bir anımı anlatayım burada:

1940 yılında **Cemal Nadir**, **Vedat Günyol** ve **Muhtar Fehmi Enata**'yla birlikte **Arkadaş** adlı bir çocuk dergisi çıkarıyordu. Ben de bu derginin -ayda on lira maaşlı- çizdiği burnunda yardımcı karikatürcüsüyüm. Birgün dergide çıkacak karikatürlerimi götürdüm **Arkadaş'a**: sonra da **Cemal Nadir**'le beraber **Akşam** gazetesine gideceğiz. Yalnız **Cemal Nadir** yolu uzattı. Taksiden **Cağaloğlu**'nda inmeyip, **Kapalıçarşı**'nın **Beyazıt Kapısı**'na değin götürdü. Orada, yol kenarında bir balıkçının önünde durdu. Cebinden çıkardığı defterine -bugün gibi hatırlıyorum- tabladaki ağzına defne dalı konulmuş balıkları itina ile defterine geçirdi. Ve "böylesini ilk defa görüyorum" dedi. Balıkçının ön cephesini, tentesini çizdi ve çok kısa bir süre sonra ağzı defne dalı balıkları bir karikatüründe kullandı. Sonra, yol boyunca zaman zaman durup dükkanları, vitrin içlerini, tabelaları, sağdan soldan geçenleri defterine çizdi. **Kapalıçarşı**'nın **Nuriosmaniye Kapısı**'na ulaştık; "Şimdi de pike yapalım" dedi. Ve yokuş aşağı **Akşam** gazetesine

indik...

GÜLDİKEN- Sokak eskizlerine ne zaman ve hangi nedenlerle başladınız.

ALİ ULVİ- Bunlara ilk ne zaman başladım? Anımsadığım, ilk resim çizmeye başladığım günlerden bu yana dersleri filan bir kenara koyup boyuna bunlardan çizdim. Ama "Bunları ne zamandan beri saklıyorsunuz?" diye sorarsanız bir tarih verebilirim: 1971. Çok daha önceleri, 1950-1952 yılları arasında **Babıâli**'ye ilk geldiğim günlerde zaman zaman **Altan (Erbulak)**, **Bedri (Koraman)** ve **Ferruh'la (Doğan)** elimizde kağıtlar, sokaklara çıkar, çarşı pazar esnafını, alışveriş edenleri, duraklarda bekleyenleri, eski binaları, elektrik direklerini, otomobilleri, at arabalarını, vapurları, köprüden denize girenleri çizer sonra da bunlardan bazılarını karikatürlerimizde kullanırdık. işlevi biten eskizler de atılır, giderdi. Hiç unutmam, birgün **Altan (Erbulak)** çizdiği bir elektrik direğine dalgın dalgın bakarak "Yahu" dedi, "Hep kafamdaki elektrik direğini çiziyorum, oysa ki İstanbul'un direkleri ne kadar değişmiş. Bunun farkında bile değiliz." Gerçekten farkında değildik. Etrafımızda bir şeyler değişiyor ve biz onlarla ilk tanıştığımız günkü imaja yeniliyorduk. Sözgelimi bir musluk artık ilk tanıştığımız musluk değildi... Amacımız sadece bunlardan yararlanmak değildi. Daha çok elimizin sürekli işlemesini sağlamak, hep hayalden çizmenin bitevi-yeliğinden kurtulup, doğanın çeşitliliğiyle zenginleşmekti sanırım.

GÜLDİKEN- Bu eskizler, bir tür kazı çalışması değil mi?

ALİ ULVİ- Sanırım 1971 yılıydı. Kurucusu olduğumuz animasyon film şirketinde (**Stüdyo Çizgi**), birgün **Tonguç Yaşar** benim dergi kenarlarına çizdiğim eskizlere bakarak "Senin bu çizgin, günlük karikatürlerindeki çizgilerden daha iyi" demişti. Evet, benim çizim bunlardı.

ama yıllardır günlük karikatürlerimde kullandığım çizgi bir başka türdü.

Örneğin komik olmamasına özen gösterdiğim anlayışı sürdürüp gidiyordum. İşte 1971'de başlayıp bir kaç yıl sonra asıl çizgime dönmeye karar verdiğim günler; bu eskizleri bilinçli, sonradan yaralanmak için saklamaya başladığım günlerdir.

GÜLDİKEN-Bu deneyimler karikatürünüze nasıl katılıyor?

ALİ ULVİ- O günlerden bu yana bu eskizleri çizmek benim için bir tutku oldu gitti ve çizgimi besleyen damarlardan birini oluşturdu. Doğal ki, bunu yaparken de eskisine oranla daha değişik bir mizah anlayışına yumuşak geçiş yaptığımı belirtmem isterim.

GÜLDİKEN- Ayrıntılar, karikatür için çok gerekli midir?

ALİ ULVİ- Bu arada şunu da ekleyeyim. Buna göre hayalden çizim, doğadan çizime göre çok daha kolaydır. Ayrıca sürekli hayalden çizim kendi kendini tekrar etmek bir sakıncayı da beraberinde taşır. En güçlü bir çizer bile sözgelimi yürüten bir adamın yandan görünüşünün yüz değişik biçimini çizmeye kalksa, diyelim 100.'nün 2.' ye ya da 5.'ye benzemesini önleyemeyecektir. Doğadan çizim, bu tek düzelikten kurtarır çizeri. Buna karşı olan birçok çizerin bile yapıtlarında zaman zaman doğadan çizime yer vermesi de bu görüşün kanıtıdır bence. Doğal ki ben bu öneriyi bir öğreti olarak önermiyorum. Benim için bu, zaman zaman çizimlerimde yaralanmak, zama zaman da sadece kendim için amaçsız çizmenin keyfini yaşamak, elimin işlerliğini sürdürmek, sokaklarda başıboş dolaşmanın gerekçesini oluşturmaktan ibaret. Hepsisi bu.

GÜLDİKEN-Bu eskizler sizi resme sürüklemiyor mu?

ALİ ULVİ-Kimbilir belki ilerde birgün, -yillar önce bıraktığım- resme de dönerim!

Le Monde Gazetesinde Yönetim Değişikliği

Fransa'nın en büyük haber ve yorum gazetesi olan **Le Monde**'u 1991 Şubat'ından beri yöneten genel yayın müdür **Jacques Lesourne** geçtiğimiz Şubat ayında, daha süresi dolmadan, görevinden ayrıldı. **Lesourne** istifa mektubunda gazetenin tirajını 500.000 lere çıkarttığını ama ilan gelirlerini arttıramadığını bildiriyordu.

Ünlü bir sosyal bilimci ve araştırmacı olan **Lesourne** gazetesinin dışından atanmış bir kişiydi. Gazeteyi daha önceleri **Hubert Beuve-Mery**, **Jacques Fauvet** ve **Jacques Fontaine** yönetmişti.

Lesourne'un istifasından sonra toplanan ortaklar, yazarlar, okuyucular, basın işçileri, idare memurları temsilcilerinden oluşan Genel Kurul, Genel Müdürlüğüne **Jean-Marie Colombani**'yi seçti. 1948'de Dakar'da doğan **Colombani**, Paris Hukuk Fakültesini ve Siyasal Etütler Enstitüsünü bitirdikten sonra 1973'de Fransız Radyo ve TV'nun da gazeteciliğe başlamış ve 1977'de **Le Monde**'a geçmişti. **Colombani**'nin bir çok kitapları da vardır.

Le Monde'un tirajı bugün 520.000 kadardır. IPSOS Enstitüsü'nün yaptığı bir araştırmaya göre **Le Monde**'un okuyucu sayısı

2.000.000'un üstündedir. Ve **Le Monde** Fransa'nın en çok okunan gazetesi durumundadır. 1.889.000 okuyucusu olan spor gazetesi **Equipe**'i saymazsak **Le Monde**'u izleyen II. gazete **Le Figaro** (1.550.000), III. gazete **Libération** (981.000), IV. gazete de **France - Soir**'dir (930.000).

İtalya'da "Satılmış Gazeteciler" Olayı

İtalya'da son aylarda yapılan ko-
vuşturmalarda ünlü üç gazetecinin iş
çevrelerinde çok önemli ölçüde para
aldıkları ortaya çıktı. Bu gazeteciler
şunlar: **Giuseppe Turani**(Republice),
Ovaldo de Paolini (Sole 24 Ore) ve
Ugo Bertone (La Stampa)

Bu gazetecilere 1990 yılında yazı-
larında **Montedison** ortaklığını des-
teklemeleri için 100-500 milyon liralık
(yaklaşık 7 milyar TL) verildiği açık-
landı.

İtalyanlar basında yapılan temizlik
eylemine **Penne Pulite** (Temiz Kalem-
ler) operasyonu diyorlar. Bu operasyon
geçen yıl başlatılan **Mani Pulite**
(Temiz eller) operasyonunun basın
alanındaki uygulaması sayılıyor.

Teknolojinin Kültürel Etkileri

Fransız Bilimsel Araştırmaları
Merkezi CNRS'de araştırma mü-
dürü olan **Altan Gökalp**'in giriş-
miyle 16-19 Mart tarihlerinde
Antalya'da uluslararası bir ileti-
şim semineri düzenlendi

CNRS'in sorumluluğunda ve
Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun
katılımıyla düzenlenen bu semi-
nerde yeni iletişim teknolojilerinin
Güney Avrupa'da ve Türkiye'deki
sosyo-kültürel etkileri üzerinde
duruldu.

Seminerde bildiri sunanlar ara-
sında şu adlar yer alıyordu:

Yaşar Kemal, **Altan Gökalp**,
François Georgeon, **Orhan Gü-
venen**, **Jean Paul Constantin**,
George Soupizet, **Stephane de
Tapia**, **Haluk Şahin**, **Korkmaz
Alemdar**, **Françoise Barret-Duc-
roq**, **Aydın Uğur**, **Pierre Noaro**,
Burhan Özce, **Bruno Halef**,
Renaud Fessaguet, **Hıfzı
Topuz...**

Bildiriler gelecek yıl Fransa'da
kitap olarak yayımlanacaktır.

İLETİŞİM DUNYASI

Sahibi

UNESCO Türkiye

Milli Komitesi Adına

Prof. Dr. Oluş Arık

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Hıfzı TOPUZ

Yazışma Adresi

UNESCO Türkiye Milli
Komisyonu İletişim Komitesi

Göreme Sok. No.7

Kavaklıdere /

Ankara Fiyatı: 1.000 TL.

Yapımı ANT Yayınları

İSTANBUL

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU

Başkan: Prof. Dr. Oluş Arık; Başkan Vekilleri:

Prof. Dr. Emel Doğramacı, Prof. Dr. İlber Ortaylı

Üyeler: Prof. Dr. Arsin Aydınuraz, Recep Bilginer, Prof.

Dr. Ziya Bursalıoğlu, Bener Cordan, Nevzat İlhan, Prof.

Dr. Emre Kongar, Ali Engin Oba, Asuman Safi,

Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu, Prof. Dr. Ayşe Soysal, Uygur

Tazebay, Hıfzı Topuz.

İLETİŞİM KOMİTESİ

Başkan: Hıfzı TOPUZ

ÜYELER: Prof. Dr. Oya Tokgöz, Prof. Dr. Niyazi Öktem, Seyfettin Turhan, Dr. Şengül Özerkan,
Dr. Edibe Sözen, Yard. Doç. Mahmut Oktay, Sami Karaören, Güneş Buharalı.